

Duchovná rada Slovenského skautingu

DUCHOVNÝ ROZMER SKAUTINGU

(metodický materiál)

2019

Obsah

Obsah	2
Na úvod	3
Čo je cieľom skautskej výchovy?	4
Aké sú skautské hodnoty?	5
Stotožnenie sa s hodnotami Skautingu	6
Otázky a odpovede	6
Čo v sebe zahŕňa ‚Povinnosť voči Bohu‘?	8
Otázky a odpovede:	10
Aký je vzťah Skautingu a náboženstva?	14
Vlastná rola Skautingu v oblasti duchovného rozvoja	14
Skauting ako brána k náboženstvu	16
Otázky a odpovede:	17
Očakávania od mladých ľudí v Skautingu	22
Záverečné zhrnutie	24
Duchovno	24
Duchovný život	24
Náboženstvo	25
Skauting.....	25
3U	25
Dospelý vodca	26
Mladí ľudia	26

Na úvod...

Duchovno má v Skautingu svoje pevné miesto. Píšeme o ňom, hovoríme o ňom, usilujeme sa robiť „duchovné aktivity“, ktorými by sme napomáhali „duchovnému napredovaniu“ mladých ľudí – a, áno, sporíme sa občas o tom, čo vlastne pod týmto pojmom chápať, čo to vlastne je a čo od nás v praxi vyžaduje fakt, že Skauting je *spiritually-oriented*, duchovne orientovaný, že ako svoju Prvú povinnosť chápe *povinnosť voči Bohu* a že k nej zaväzuje vo svojom Skautskom sľube.

Čo je to teda *duchovno*? Čo máme rozumieť pod *duchovným rastom*? Aký je vzťah duchovna k *Bohu*? Môže existovať duchovno „bez Boha“? Je duchovno to isté, čo náboženstvo? Je Skauting náboženský? Alebo nie je?

Bez zodpovedania týchto otázok nedokážeme zodpovedať ani otázky, ktoré sme si položili na v úvode, ba ani o nich zmysluplne diskutovať. Každá diskusia vyžaduje jasné definovanie pojmov – a každá výchova, vrátane skautskej, vyžaduje jasné definovanie svojich cieľov.

Svetová skautská organizácia túto problematiku definuje a vysvetľuje veľmi presne a obsérne, obzvlášť oblasť duchovna a duchovného rozvoja, ktorému venuje zvláštnu pozornosť.

Tento metodický materiál Duchovnej rady Slovenského skautingu má za cieľ oboznámiť s pohľadom Svetovej skautskej organizácie, s pomocou komentárov napomôcť jeho lepšiemu porozumeniu a vytvoriť tak základ pre duchovný rozvoj a napredovanie mladých ľudí v Slovenskom skautingu.

Čo je cieľom skautskej výchovy?

„Keby sme sa nazvali napríklad Spoločnosť na propagáciu morálnych atribútov, chlapec by sa do toho určite nehrl. No nazvať to skauting a dať chlapcovi šancu stať sa zvedom, to bola úplne iná káva!“

(sir Robert Baden-Powell)

Legendárne známy výrok Zakladateľa o skautingu a jeho povahe v sebe obsahuje dve dôležité informácie – a tou prvou je, že skauting *naozaj je* výchovou k hodnotám.

„Skauting sa zrodil z túžby Zakladateľa po zlepšení spoločnosti, čo sa, ako veril, dalo dosiahnuť len zdokonalením jej členov. [...] Jedna zo zásadných vlastností Skautingu je, že od samého počiatku je založený na hodnotovom systéme, resp. súvisiacom súbore morálnych noriem. [...] Celý výchovný proces v Skautingu pozostáva z toho, umožniť mladému človekovi stále lepšie porozumieť týmto hodnotám, stotožniť sa s nimi a osvojiť si ich natoľko, že natrvalo stvárnia jeho život i správanie.“

*(The Essential Characteristics Of Scouting,
World Scout Bureau, 1998)*

Všetky ostatné rozmery a efekty skautskej výchovy – ako sú morálne hodnoty a zásady Sľubu a Zákona, zdravie, telesná zdatnosť, citový rozvoj, vzťahy, zodpovednosť voči spoločnosti, kritické myslenie, a pod. – sú len dôsledkom uplatňovania hodnôt, ktoré sú skautingu vlastné a ku ktorým vychováva.

Aké sú skautské hodnoty?

„Skautské hnutie je založené na nasledovných princípoch: Povinnosť voči Bohu – stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú; Povinnosť voči iným – oddanosť svojej krajine v súlade s úsilím o miestny, národný a medzinárodný mier, porozumenie a spoluprácu; Povinnosť voči sebe – zodpovednosť za rozvíjanie seba samého.“

(Svetová ústava WOSM, január 2011, čl. 2, °1)

Baden-Powell sám tieto tri princípy nikdy nekodifikoval. V súčasnej podobe boli prijaté Svetovou skautskou organizáciou až v roku 1977 na svetovej konferencii v Montreale, kde boli aj zaradené do Ústavy WOSM. Odvodené sú ale zo znenia Skautského Sľubu a Skautského Zákona, ktoré Zakladateľ sám sformuloval a ktoré ich v sebe vyjadrujú – prvé dva sú formulované v Sľube a tretí je obsiahnutý v Zákone. Tri princípy sú tak základom, z ktorého vychádza identita i všetka činnosť Skautského hnutia:

„Sú to Princípy skautingu (všeobecne označované ako „Povinnosť voči sebe“, „Povinnosť voči iným“ a „Povinnosť voči Bohu“), ktoré vytyčujú líniu. Sú základom hodnotového systému, ktorý definuje Hnutie ako celok. Tieto princípy následne určujú smer skautských výchovných zásad Hnutia ako takého, výchovnému prístupu k mladým ľuďom a spôsobu, akým sú jednotlivé prvky skautskej metódy využívané tak, aby vytvorili konštruktívny a koherentný nástroj rozvoja mladého človeka.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Pre potreby výchovy mladých ľudí sú tieto tri Princípy aj naďalej skonkretizované v podobe skautského Sľubu a Zákona:

Od všetkých členov Skautského hnutia sa vyžaduje dodržiavanie Skautského zákona a Sľubu, ktoré vyjadrujú, spôsobom primeraným kultúre a civilizácii danej národnej skautskej organizácie a schváleným Svetovou organizáciou, princípy Povinnosti voči Bohu, Povinnosti voči iným a Povinnosti voči sebe a sú inšpirované pôvodným Sľubom a Zákomom, zostavenými Zakladateľom Skautského hnutia...“

(Svetová ústava WOSM, január 2011, čl. 2, °2)

Stotožnenie sa s hodnotami Skautingu

Povinnosť stotožniť sa vo svojom živote s hodnotami, vyjadrenými Sľubom a Zákonom a teda aj Princípami Hnutia, majú samozrejme aj dospelí činovníci Hnutia, obzvlášť potom vodcovia (a obdobne aj mladí ľudia na pozícii radcov):

„Dospelí v Hnutí sa musia stotožňovať s cieľom skautingu, princípmi a metódou, pretože ich úlohou je pomáhať mladým ľuďom, či už priamo alebo nepriamo, rozvinúť ich plný potenciál.“

*(The Essential Characteristics of Scouting,
World Scout Bureau, 1998)*

[Skautský zákon] sa vzťahuje rovnako na dospelých ako aj na mladých ľudí¹. Nie je zbierkou pravidiel, ktorá by sa vzťahovala len na mladých ľudí, pretože „musia sa naučiť rešpektovať pravidlá“. Pravidlo života odráža základné morálne princípy a hodnoty, v ktoré Skauting verí a sú teda platné pre život všeobecne. Ak dospelí ľudia nerešpektujú toto pravidlo života, prečo by ho potom mali rešpektovať mladí ľudia?

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Otázky a odpovede

Otázka: Môže byť členom Skautského hnutia človek, ktorý nie je stotožnený s jeho hodnotami, napríklad s niektorým z uvedených princípov?

Odpoveď: Podľa názoru WOSM to možné nie je. Jej stanovisko je v tomto smere jasné:

„To v sebe zahŕňa aj skutočnosť, že rozhodnutie stať sa členom Skautského hnutia je dobrovoľným aktom a tiež uvedomenie si, že to, čo Hnutie ponúka mladým ľuďom – jeho výchovná ponuka – nemusí vyhovovať každému. A teda hoci všetci mladí ľudia môžu byť členmi Skautského hnutia, sú takí, ktorých z akéhokoľvek dôvodu skauting nezaujme, alebo sa nedokážu stotožniť s jeho základnými princípmi. Dôležité však je to, že Skautské hnutie možnosť členstva všetkým, ktorí sa chcú stať jeho členmi, ponúka a nekladie im v tom žiadne

¹ ... a presne toto odlišuje „vedúceho“ v iných organizáciách od „vodcu“ v Skautingu – že totiž pre neho skauting nie je v prvom rade organizácia, ani aktivita, ale životná filozofia a životný štýl, ktorému sa zaviazal, ktorý žije a bude žiť až do smrti – a preto môže touto cestou ako vzor a vodca viesť aj sebe zverených mladých ľudí. (pozn. red.)

prekážky, ktoré by nevyplývali zo samých základov Hnutia. [...] Voľba a konečné rozhodnutie – stať sa členom či nie – je v rukách mladého človeka, ktorý jediný môže rozhodnúť, či je alebo nie je schopný prijať na seba takýto záväzok. Nie je na dospelom vodcovi, aby sám rozhodoval, či mladý človek je alebo nie je ‚vhodný materiál‘ pre skautské hnutie alebo obmedzoval nábor členov len na nejakú sociálnu triedu. Nakoniec, ak sme ‚výchovné hnutie‘, potom nám z toho vyplýva záväzok prijať všetkých tých, ktorí sú pripravení učiť sa prostredníctvom skautingu.“

*(The Essential Characteristics of Scouting,
World Scout Bureau, 1998).*

Čo v sebe zahŕňa ,Povinnosť voči Bohu‘?

„Pod pojmom ‚Povinnosť voči Bohu‘, prvým spomedzi zhora uvedených princípov Skautského hnutia, sa chápe ‚stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú.‘ Všímame si, že v kontraste voči zneniu vysvetlenie vynecháva pojem ‚Boh‘, aby tak bolo jasné, že klauzula pokrýva aj nie monoteistické náboženstvá, ako je hinduizmus, ako aj tie, ktoré osobného Boha nepoznajú, ako je budhizmus.‘

*(Fundamental Principles,
World Organization of the Scout Movement, 1992)*

„Každá osoba má zodpovednosť hľadať za hranicami toho, čo je materiálne, silu vyššiu, než je ľudstvo. To v sebe zahŕňa hľadať Duchovnú Realitu, ktorá dáva zmysel a smer životu človeka, objaviť zmysel ukrytý v duchovných hodnotách a žiť svoj každodenný život v súlade s týmito hodnotami.‘

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

„Duchovno“ v Skautingu je definované veľmi presne. Skauting vychádza z faktu objektívne jestvujúcej Duchovnej Reality, ktorá presahuje tento materiálny svet. Z nej ako z objektívnej reality plynú princípy, ktoré mladý človek s pomocou Skautingu objavuje, stotožňuje sa s nimi a následne ich vyjadruje s pomocou náboženstva. Princíp „Povinnosť voči Bohu“ je teda technický termín, ktorým je v rámci Hnutia vyjadrená táto duchovná dimenzia, pričom Skauting sám sa necíti kompetentným túto Realitu nejako teologicky vymedzovať.

„Ústrednosť ‚Povinnosti voči Bohu‘ v Sľube bola opakovane potvrdzovaná Hnutím, ktoré súčasne hľadalo spôsoby primerané situácii svojich mladých členov, ktorými by ju mohli vyjadrovať. Pre Zakladateľa náboženstvo nie je súčasťou skautingu, ale niečo, čo leží v samotných jeho základoch.‘

*(Guidelines On Spiritual And Religious Development,
World Scout Bureau, 2010);*

„Duchovný rozvoj je neoddeliteľnou súčasťou skautských základných princípov a teda nejestvuje žiaden skutočný skauting bez duchovného rozvoja. [...] WOSM verí, že jeho zásadnou úlohou v oblasti náboženstva/duchovna je napomôcť národným organizáciám posilniť tento rozmer skautského programu ako integrálnej súčasti výchovy mladých ľudí.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001).

V pozadí tohto všetkého je nasledovná idea:

- Duchovná Realita, presahujúca človeka a nachádzajúca sa za hranicou hmotného sveta, je objektívny fakt, je prístupná každému človekovi bez rozdielu, je dostatočne doložená či už univerzálnou skúsenosťou ľudstva, alebo objektívnymi a merateľnými prejavmi tejto reality v našom hmotnom svete, všetko podopreté racionálnou logikou a zhodou sú súčasným vedeckým poznaním sveta.
- Preto skauting zahŕňa do svojej výchovy aj tento rozmer, pretože bez neho by bola výchova neúplná a mladý človek by ostal v konečnom dôsledku čo do svojej schopnosti žiť túto Duchovnú Realitu nerozvinutý. V podstate máme totiž len dve možnosti: alebo duchovnú časť objektívnej reality akceptovať, objavovať a integrovať do svojich životov, alebo túto časť objektívnej reality ignorovať, čo sa ale nejaví ako dobrý a rozumný prístup k životu – čo platí nakoniec o akomkoľvek ignorovaní čohokoľvek všeobecne.
- Jej ignorovanie by znamenalo hrozbu aj pre integritu samotného Hnutia a to posunom smerom od poznávania *objektívneho* sveta a prispôsobovania sa *objektívnej* realite smerom k *subjektívnemu* pohľadu na svet, založenému na vnútorných ľudských predstavách a názoroch, ktoré následne ústia aj do subjektívneho pohľadu na hodnoty a morálku: „*Keďže nejestvuje objektívny základ pre dobro a zlo, platí, že dobro je to, na čom sa dohodneme a čo uzákoníme ako legálne. Čo je legálne, je aj správne a dobré*“ (akademik Vitalij Ginzburg). Extrémnymi príkladmi, kam môže tento pohľad na svet zájsť, boli totalitné ideológie komunizmu a nacizmu (uvedomme si, že všetky zločiny, nimi spáchané, boli v rámci nich plne legálne), vrátane ich ideologizovaných podôb „skautingu“: *komsomol, hitlerjugend* a pod. Dôraz na objektívnu realitu, vrátane jej Duchovného rozmeru, je silným základom a oporou identity Skautského hnutia ako takého.

Podobne ako vo vede existujú paralelné hypotézy, ktorými sa vedci snažia vysvetliť a vystihnúť to, čo empiricky pozorujú či priamo sledujú (a každý vedec sa snaží zvoliť si tú hypotézu, s ktorou sa po dôkladnej racionálnej analýze stotožňuje), aj v oblasti Duchovnej Reality existujú rôzne hypotézy, niektoré racionálnejšie, niektoré menej,

niektoré už dávno prekonané a zanechané, ktoré označujeme všeobecne pojmom „náboženstvá“.

Postupnosť krokov, ktorými Skauting mladého človeka vedie, je možné vyjadriť takto:

- **objaviť** objektívne existujúcu Duchovnú Realitu;
- **spoznať** princípy a hodnoty, ktoré z nej plynú;
- **nájsť** náboženstvo, ktoré po dôkladnom zvážení ako „hypotéza“ najlepšie odzrkadľuje a vyjadruje objavenú Realitu a poskytuje po dôkladnom zvážení najúčinnnejšie nástroje na uchopenie tejto Reality a jej žitie;
- **prijat'** záväzky, nároky a povinnosti, ktoré odo mňa toto rozhodnutie vyžaduje.

Otázky a odpovede:

Otázka: Aký je rozdiel medzi „duchovným“ a „viditeľným“ svetom, medzi „prirodzenom“ a „nadprirodzenom“?

Odpoveď: Čisto v uhle pohľadu. Možno nám tomu lepšie porozumieť pomôžu tieto dva príklady:

Predstavme si strokotancov na opustenom ostrove, po ktorých priletel záchranný hydroplán z pevniny za obzorom. Ak by za realitu a svet považovali len to, čo vidia – ostrov, oblohu a more až po obzor – potom by im hydroplán pripadal nadprirodzený, pretože v tomto ich svete sa hydroplány nikde nevyskytujú a ani nemôžu (žiadne letisko, továreň na ich výrobu, rafinéria paliva, ...). Ak ale ich svet zahŕňa aj to, čo nevidia, ale vedia o tom a prijímajú to, potom je prilet lietadla tou najprirodzenejšou vecou v ich svete.

Podobne veci, ktoré vedcovi a odborníkovi pripadajú prirodzené a normálne, môžu neinformovanému človekovi pripadať ako kúzlo, ako mágia, ako niečo nadprirodzené.

Z tohto pohľadu je teda všetko prirodzené, pretože všetko je súčasťou objektívnej reality. Rozdiel medzi „duchovným“ a „viditeľným“ by sme si mohli prirovnať k rozdielu medzi počítačom a počítačovou hrou, ktorá na ňom beží. „Duchovná realita“ predstavuje akoby počítač, základnú vrstvu reality. Viditeľný svet, ktorý v nej existuje, potom predstavuje analógiu počítačovej hry z nášho príkladu, realitu odvodenú od tej prvej, základnej. Podobne ale ako počítač aj hra na ňom spustená sú prirodzené a sú súčasťou jednej a tej istej reality, aj Duchovná Realita je z tohto pohľadu normálna a prirodzená.

Ako skauti sme otvorení tejto Duchovnej Realite, hľadáme ju a objavujeme, pretože si uvedomujeme jej dôležitosť ako aj hodnotu, ktorú vnáša do nášho života a do spoločnosti, ktorú sa usilujeme pre dobro celého ľudstva spoluvytvárať.

Otázka: Môže byť členom Hnutia človek, ktorý odmieta hľadať Duchovnú realitu, prípadne ju z nejakých dôvodov, napr. materialistická (ateistická) viera, popiera?

Odpoveď:

„Skautský prístup k výchove sa dá opísať ako sústredený na osobu [person-centred], uskutočňovaný v rámci spoločenstva [community-related] a duchovne zameraný [spiritually-oriented]. [...] Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu, objavovať sám v sebe hodnoty, ktoré dávajú životu zmysel a sústavne sa usilovať o uskutočňovanie týchto hodnôt vo svojom spôsobe života.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Skautské hnutie obsahuje ako jednu zo svojich základných zásad práve hľadanie tejto Duchovnej Reality spolu so všetkým, čo z toho vyplýva. Bez toho Skauting prestáva byť skautingom. Na druhej strane, poslaním Skautingu nie je ľudí, ktorým je Duchovná Realita v danej chvíli cudzia, odmietať, ale namiesto toho im – v súlade so svojim vlastným poslaním, ako bude popísané ďalej – pomôcť otvoriť sa Duchovnej Realite, porov.:

„Niekedy, keď mladí ľudia hovoria, že neveria v Boha, v skutočnosti hovoria, že neveria vo svojho dreveného bôžika, v obraz Boha, ktorý majú². Tieto predstavy môžu mať svoj pôvod v ranom detstve. Môže to byť obraz Boha ako nejakého superpolicajta, číhajúceho na naše pochybenia. Existuje množstvo takýchto podôb Boha, ktoré sme si z nejakých dôvodov v detstve vytvorili a ako dospievame, odmietame ich ako neprijateľné. Neznamená to ale, že súčasne odmietame aj [skutočného] Boha.³ Privilegovaným okamihom pre odmietnutie týchto ‚falošných obrazov‘ je dospievanie. Prechod od detstva k dospelosti je prechodom od závislosti k nezávislosti. Ako súčasť tohto procesu rastu, dospievajúci sa zvyknú odcudzovať tomu, čo považujú za ‚zastaralé a prekonané postoje‘ svojich rodičov

² porov. Lev Nikolajevič Tolstoj: „Keď ťa napadne, že všetko to, čo si myslel o Bohu, je prevrátené a žiadny Boh nie je, nestrachuj sa nad tým. Stáva sa to každému. Nemysli si však, že tvoja neveria pochádza z toho, že Boh neexistuje, lebo keď už neveríš v Boha, v ktorého si skôr veril, je to preto, že v tvojej viere bolo niečo pochybné a musíš sa viac snažiť lepšie pochopiť to, čo voláš Bohom. Keď divoch prestane veriť vo svojho dreveného Boha, neznamená to, že Boh neexistuje, ale iba že nie je z dreva.“ (pozn. red.)

³ Father Roger Barralet OFM, „What’s all this about, God?“, edited by Hazel Chewter, The Scout Association, U.K. 1987.

a namiesto toho sa stále viac prispôsobujú svojim vrstovníkom. Neprekvapuje teda, že odmietajú aj ‚ideu Boha/náboženstva‘, prinajmenšom ju spochybňujú.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Inými slovami, skauting očakáva od svojich členov otvorené myslenie a ochotu bez predsudkov hľadať pravdu a poznanú pravdu (skutočnosť, realitu,...) prijímať a následne podľa nej utvárať svoj život, presvedčenie, návyky, konanie.

Preto postoj, v ktorom by človek apriórne odmietal realitu alebo jej niektorú časť, alebo sa bez dostatočných dôvodov upínal k akejkoľvek viere či ideológii alebo inému presvedčeniu a odmietal by ich podrobiť kritickému skúmaniu a súčasne pátrať po objektívnej pravde a objektívnej realite, viditeľnej rovnako ako tej neviditeľnej, je skautskému hnutiu v samej svojej podstate cudzí. Ateizmus ako *postoj*, ktorý verí, že žiaden Boh (Duchovná Realita) neexistuje a preto vopred odmieta týmto smerom hľadať, je teda v tomto smere pre skauting neprijateľný rovnako, ako akákoľvek iná forma myslenia, ktorá uprednostňuje nepodloženú vieru pred overiteľnou skutočnosťou.

Na druhej strane, skauting prijíma každého človeka – jedno, či ateistu, kresťana, moslima, budhistu alebo animistu a pod. – za predpokladu, že tento človek je otvorený skúmaniu, kritickému hodnoteniu svojho presvedčenia, chce úprimne hľadať pravdu (a nielen si potvrdzovať svoje presvedčenie) a je ochotný následne aj meniť svoje myslenie a postoje podľa toho, čo týmto spôsobom nachádza.

V tomto teda musíme od seba jasne a dôsledne odlišovať *postoje*, z ktorých niektoré sú pre skauting neprijateľné, a *ľudí*, ktorých skauting bez ohľadu na ich postoje prijíma a vedie k ich kritickému hodnoteniu a k formovaniu v závislosti na poznanej pravde a objektívnej realite.

Otázka: Môžeme pod pojmom „duchovno“ rozumieť aj takú jeho formu, ktorá v sebe nadprirodzeno a duchovno v zmysle „Boha“ nezahŕňa?

Odpoveď: Hnutie to nepovažuje za cestu, ktorou by bolo možné ísť:

„V poslednej dobe sa na Západe objavila odlišná tendencia predstavovať ľudský život ako od prirodzenosti ‚sekulárny‘ a náboženstvo ako niečo, čo k nemu bolo iba pridané, len akosi pripnuté k inak ľudskému základu. Dnes sa tento pohľad javí ako nesprávny. Skôr sú to jednotlivé náboženské systémy, ktoré nám odhaľujú, čo to znamená byť človekom. Nestranný historik nemá inú možnosť, než konštatovať, že patrí k základnej charakteristike

človeka hľadať zmysel svojho života a následne ho vyjadrovať symbolickým spôsobom, jedno či groteskným alebo vznešeným.“

„Je možné mať nenáboženský duchovný rozmer bez spojenia s nejakým konkrétnym náboženstvom? V súčasnosti, obzvlášť na Západe poznačenom sekularizáciou a rozpadom resp. premenou jeho náboženského pozadia, otázka môže byť parafrázovaná takto: Čo je zmyslom života? A čo, okrem Boha, môže dať životu zmysel? Existuje množstvo odpovedí: Mať obohacujúce vzťahy (láska a starostlivosť) s ľuďmi dáva človeku zmysel. Altruizmus a obetovanie sa pre druhých dáva človeku zmysel. Starostlivosť o životné prostredie, o život celkovo. Poznať svoje korene a vedieť, kam náležim. Krása má tiež svoju vnútornú hodnotu (a vnútom oceňovanú). Riadiť seba samého, vedieť kam smerujem (a nie poddávať sa tomu, čo mi hovoria iní). Vedieť, kde je moje miesto vo Vesmíre. Mať svoje hodnoty, nádej na úspech, niečo, za čím idem a čo dáva môjmu životu zmysel. K tomu všetkému len dve poznámky na záver: Takýto zmysel života (bez ohľadu na to, aký je) je kultúrne podmienený. Inými slovami, nebude ten istý v kultúre charakterizovanej sebazapieraním a asketizmom a v kultúre založenej na presadzovaní seba a individualistických tendenciách⁴. Je takisto nepochybné, že mnohým budú zmienené odpovede pripadať extrémne neuspokojivé. [...] Pre naše momentálne potreby stačí, ak skonštatujeme, že Skouting má svoj vlastný spôsob, ako predstaviť a rozvíjať duchovný rozmer mladých ľudí; a že, z hľadiska svetovej ústavy WOSM, definícia Povinnosti voči Bohu už nemôže byť vyjadrená jasnejšie: „stotožnenie sa s duchovnými princípmi, oddanosť náboženstvu, ktoré ich vyjadruje a prijatie povinností, ktoré z toho vyplývajú.““

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

⁴ Napríklad: „V tradičných společenstvách jsou muži již od dětství povzbuzováni k tomu, aby zabíjeli nebo alespoň aby uměli zabít. ... Při válkách mezi Danií, Forey, Inuity z aljašského severozápadu, mezi Andamany a mezi mnoha dalšími kmeny bylo cílem přebírat území nepřítelů a vyhladit nepřátele obojího pohlaví a všeho věku. ... Navzdory kulturní podobnosti (nebo shodnosti) mezi protivníky se na nepřátele pohlíželi jako na zlovolné podlidi. Chlapci jsou již od raného dětství cvičeni k boji a k očekávání útoku.“ (Jared Diamond, Svět, který skončil včera) – takže v niektorých kultúrach (obzvlášť tých, ktoré nie sú dotknuté kresťanským náboženstvom ako Západ) môže byť onen kultúrny daný hodnotový systém úplne opačný, než na aký sme zvyknutí my, ľudia odchovaní kresťanskou civilizáciou: „Kresťanský západ povolal pohanov z prehistórie na základe autority Boha, ktorého láska sa vzťahuje na každého jednotlivca, aby ako jednotlivci opustili kolektívnu identitu kmeňa a namiesto nej prijali individuálnu identitu kresťanských konvertitov. Ostrú hranicu, ktorá delí predmodernú kolektívnu identitu od zmluvnej identity západného jednotlivca, možno najjasnejšie vidieť v otázke brutality. Pohanské kmene necítia žiadne výčitky svedomia, keď mučia príslušníkov iných skupín a znesväcujú ich mŕtvolý; západné spoločnosti neprejdú okolo takýchto skutkov bez krajného rozhorčenia. Nemôžeme ich dokonca ani pozorovať z diaľky bez toho, aby sme cítili, že sa nás zmocňuje rozhorčenie.“ (David Goldman) (pozn. red.)

Aký je vzťah Skautingu a náboženstva?

„Aby sme dobre porozumeli konceptu duchovného rozvoja, musíme na samom začiatku jasne odlíšiť duchovný rozvoj od náboženstva. Náboženstvá sú cesty k dosahovaniu duchovného rozvoja a ako také majú pre ľudstvo veľkú hodnotu. Vyrastajú však zo základnej potreby, vychádzajúcej zo samej prirodzenosti človeka: potreby skúmať svoj osud a pochopiť zmysel svojho konania. Neexistuje žiaden skutočný ľudský život bez toho, aby sme hľadeli ďalej, než len do bezprostrednej budúcnosti [...] Naším zámerom je pomôcť každému mladému človekovi hľadať zmysel svojho života. Toto je duchovný rozvoj.“

*(A model for spiritual education, Workshops & Seminars,
European Guide and Scout Office, 1997)*

Vlastná rola Skautingu v oblasti duchovného rozvoja

„Z dvojice náboženstvo/duchovno sa Skauting sústreďuje na duchovno. Povzbudzuje mladých ľudí, aby sa otvorili Presahujúcemu a objavili Duchovnú Realitu, ktorá je väčšia, než človek. V rámci toho: napomáha mladým ľuďom pochopiť „podstatu“ náboženstva; vytvára základ, na ktorý môžu nadväzovať jednotlivé vetvy formálnej náboženskej výchovy; [...] V tejto oblasti duchovného rozvoja NIE JE úlohou skautského vodcu poskytovať nejaké konkrétne náboženské inštrukcie ani vnášať špecifické náboženské záväzky a praktiky do skautských aktivít.⁵ Jeho úlohou JE využiť ten druh skúsenosti, ktorú Skauting mladým ľuďom poskytuje, aby im pomohol objaviť duchovnú realitu a včleniť ju do svojich životov. Duchovný

⁵ Povedané polopatcky: Nie je úlohou skautského vodcu premeniť klubovňu na formu mešity, alebo družinu na biblický krúžok, či družinovku na zazen budhistickej meditácie. Po prvé preto, že Skauting pristupuje k Duchovnej Realite svojim špecifickým spôsobom, po druhé preto, že skautský vodca v konečnom dôsledku nie je na náboženské veci odborníkom: nie je ani kňazom, ani teológom, ani lámom, ani ničím, podobným. (pozn. red.)

rozvoj (obdobne ako „povinnosť voči iným“ a „povinnosť voči sebe“) nie je aktivita sama osebe, izolovaná od ostatných. Je „zhmotnený“ v skautskom programe a jeho aktivitách v rôznych oblastiach skautingu a preniká ich. Z tohto dôvodu nemôže byť všeobecne prenechaný na „expertov“ (kaplán, imám, guru a pod.), ale je zodpovednosťou každého skautského vodcu.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Skauting vidí svoju úlohu v prebudení záujmu mladého človeka o presahujúcu Duchovnú realitu, o sprostredkovanie prvej skúsenosti s touto Realitou, prvých dotykov tejto Reality a v pomoci mladému človekovi stávať sa stále vnímavejším a citlivejším na túto Realitu. Je to zhruba to, čo Zakladateľ nazýva „backwood religion“, *náboženstvo pralesa*, plynúce zo skúsenosti života v prírode a o ktorom píše:

„Poznal som, že sa to pošťastilo v mnohých prípadoch medzi zálesákmi, námorníkmi, vojakmi a osadníkmi, ktorí by inak nikdy neboli dospeli k náboženskej viere“

*(Robert Baden-Powell,
Na pouti za úspechom, autorizované vydanie, 1928).*

Skauting všetkým, čo robí, pomáha mladému človekovi

„presiahnuť materiálny svet a vydať sa hľadať duchovné hodnoty života“

(Fundamental Principles, WOSM, 1992),

čo v sebe zahrňuje

„hľadanie Duchovnej Reality, ktorá dáva životu zmysel a smerovanie“

(WOSM, Scouting: An Educational System, 1998).

A potom, keď je táto základná skúsenosť prijatá, nasleduje druhý krok, o ktorom Zakladateľ píše:

„Ak zistíte, že vám toto [„backwood religion“] už nestačí, ďalší krok je pozhovárať sa so služobníkom náboženstva [„minister of religion“], ktorý vám ukáže správny spôsob, ako nadobudnúť pravdivejšiu náboženskú vieru.“

(Robert Baden-Powell, Rovering To Success).

To nás privádza k druhej charakteristike Skautingu v oblasti duchovného rozvoja:

Skauting ako brána k náboženstvu

Skauting, ako ho definuje WOSM, sa nestotožňuje so žiadnym náboženstvom a ani sám nie je nijakým náboženstvom. Takisto ani nepreferuje ani neodporúča nijaké konkrétne náboženstvo.

„Skauting môže plne uspieť v dosahovaní svojich cieľov len vtedy, ak bude zachovaná jeho špecifická identita. Akákoľvek strata či umenšenie tejto identity – napríklad tým, že bude príliš úzko previazaný alebo ovplyvňovaný inou organizáciou či autoritou – by mala nevyhnutne negatívny dopad na Hnutie.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Skauting sa nepovažuje za odborníka na oblasť náboženstiev. Obmedzuje sa preto na to, aby pomohol mladému človekovi najprv objaviť a potom aj zakúsiť závan Duchovnej Reality – a potom ho povzbudzuje a v rámci svojich možností mu pomáha, aby racionálne zvážil jestvujúce „hypotézy“ (čiže náboženstvá) vzhľadom na ich schopnosť jasne, racionálne, konzistentne a hlavne účinne nielen vyjadriť a akosi „uchopiť“ túto Realitu, ale do nej aj vstúpiť, zakúsiť ju, žiť ju, nechať sa ňou pretvárať a zušľachťovať.

„Tak, ako je to len možné, vyhýbame sa akémukoľvek posudzovaniu toho, aký prínos má to ktoré náboženstvo ako také či pre jeho nasledovníkov či veriacich. Poukazujeme na dôležitosť náboženstva ako sociálneho faktu, kultúrneho fenoménu a nijako nemôžeme ignorovať – zámeru tohto dokumentu by to bolo obzvlášť vzdialené – že ,v budúcnosti bude posvätno zásadnou súčasťou svetovej geopolitickej scény.“⁶

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

A potom, keď si mladý človek na základe dôkladného zváženia zvolí ten-ktorý spôsob náboženského prístupu k Duchovnej Realite, ho Hnutie povzbudzuje, aby sa naplno, zrelo a dospelo začlenil do náboženstva, do jeho spoločenstva a bez strachu a bez kompromisov prijal záväzky a nároky, ktoré na neho toto rozhodnutie kladie.

Skautské hnutie pozýva a povzbudzuje každého mladého človeka k tomu, aby svoju púť za objavovaním Duchovnej Reality vyjadril prostredníctvom náboženstva.

„Skauting nie je nejakou formou synkretizmu, kde sa hlava-nehlava miešajú zlomky zo všetkých náboženstiev. Naopak, Svetová ústava

⁶ Michel Clévenot, Avant-propos, “L’Etat des Religions dans le monde”, ouvrage collectif sous la direction de Michel Clévenot, Ed. La Découverte/Le Cerf, Paris, 1987, p. 4.

úplne jasne deklaruje, že Skauting pomáha, motivuje a povzbudzuje veriacich každého náboženstva byť „skutočným katolíkom“, „skutočným moslimom“, „skutočným budhistom“ a pod. [...] Pretože skauting usiluje o integrálny rozvoj mladých ľudí, vrátane ich duchovného rozmeru, nemôže byť nič prirodzenejšie, než spolupráca s veľkými náboženstvami a duchovnými rodinami dneška, ktoré sledujú obdobné ciele. O to viac, že Skauting zreteľne uznáva úlohu, ktorú tieto veľké náboženstvá zohrávajú nielen v duchovnej, ale aj v ostatných oblastiach.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

V tomto smere Hnutie vhodne spolupracuje s cirkvami a náboženskými spoločnosťami pri pokrývaní požiadaviek tejto náboženskej dimenzie duchovného rozvoja mladého človeka. Príkladom môže byť napríklad systém *náboženských emblémov*, ako ho vidíme v *Boy Scouts of America*, kde jednotlivé cirkvi a náboženské spoločnosti v spolupráci s národnou skautskou organizáciou vytvárajú svoje vlastné náboženské programy. Skauti a skautky ich absolvujú v rámci danej náboženskej spoločnosti a pod vedením jej pastierov. Skautská organizácia ich súčasne vníma ako súčasť svojho programu, vrátane zodpovedajúcej nášivky na rovnošate a pod.

Otázky a odpovede:

Otázka: Ako pristupovať k mladým ľuďom, ktorí na jednej strane zodpovedne pracujú na svojom duchovnom rozmere, zároveň ale nenachádzajú v danej chvíli žiadne náboženstvo, ktoré by ho pre nich prijateľným spôsobom vyjadrovalo?

Odpoveď: Nemôžeme, samozrejme, mladému človekovi žiadne náboženstvo ani nanútiť, ani nie je v našich silách nejako stopercentne zaistiť, že skautská výchova prinesie svoje plné ovocie úplne v každej svojej oblasti, vrátane tejto. Našou povinnosťou ale je, napomôcť mladému človekovi najlepšie, ako vieme, aby aj v tejto oblasti uspel.

Otázka: Aké je miesto náboženských praktík – sv. omša, modlitba, adorácia,... – v skautskom programe?

Odpoveď: Cieľom Skautingu je, aby každý člen hnutia bol naplno tým, čím je aj po stránke náboženskej. Aj keď nie je možné, aby sa skauting tak, ako ho definuje WOSM, stotožnil s jednou konkrétnou vierou a premenil sa tak na náboženskú organizáciu, prepojenú s jedným konkrétnym náboženstvom (čo neplatí pre niektoré iné skautské organizácie, ako je napríklad *Federácia skautov Európy*, ktoré si zvolili odlišný prístup), na druhej strane

sa pred náboženstvom ani nijako neuzatvára. Je teda úplne v poriadku, ak sa napríklad na skautskom podujatí či na skautskom tábore slúži sv. omša alebo služby Božie, alebo ak je súčasťou družinovsky modlitba či súčasťou výpravy Božie slovo, rozjímanie a podobne. Určite to ale musí byť na báze dobrovoľnosti, určite tak, aby to neblaho nenarúšalo program v prípade, že napríklad záujemcovia o podobné aktivity tvoria menšinu a určite by to nemala byť súčasť všeobecného programu oddielu alebo družiny okrem prípadov, kedy sú všetci jej členovia (alebo aspoň ich podstatná časť) príslušníkmi daného náboženstva a teda sami chcú, aby tieto prvky boli súčasťou ich programu a života. Nie je nutné, aby sa napríklad celá družina prispôbovala jednému svojmu členovi, ktorý je „neveriaci“ a teda kvôli nemu sa nebude modliť ani hovoriť o Bohu – skauting je predsa o tom, že sa aj v tejto oblasti tolerujeme a rešpektujeme. A tak „neveriaci“ člen družiny sa učí s úctou rešpektovať duchovnú skúsenosť a prax „veriacich“ členov družiny – a tí zase rešpektujú jeho súčasný stav a postoj a nesnažia sa ho násilne včleniť do vyjadrovania svojho náboženstva či násilne presviedčať o niečom, čo ešte nie je pripravený prijať. Vzťah úcty, rešpektu a tolerancie musí byť vždy obojstranný a tak k tomu Skauting aj vychováva.

Je určite na múdrom zvážení skautského vodcu, kde a ako vedie hranica, za ktorou by podobné aktivity skôr škodili než napomáhali cieľom skautskej výchovy, ktorou je privedenie mladých ľudí k Duchovnej Realite, k zamilovaniu si tejto Reality a otvoreniu sa životu s Ňou.

„Duchovný rozvoj tak znamená podujat' sa vytvorit' intímny a obojstranný vzťah s Bohom, prijať záväzok [ktorý z toho plyní] a včleniť ho do našich životov, do našich srdc a do nášho správania. V skautskom dobrodružstve je teda viera obsiahnutá prirodzene. Je prítomná vo všetkom, o čo mladí ľudia usilujú a čo robia, nielen v okamihoch meditácie či slávenia. Toto volanie k zanietenosti a vytrvalosti však týmto nekončí. Hnutie žiada každého mladého človeka, aby konal na základe tých odpovedí, ktoré mu jeho viera dáva na neodbytné otázky ohľadom podstaty života. Žiada ho, aby pokročil od slepej detskej viery k osobnej a oddanej dospeljej viere. Aby urobil skok od kultúrneho, väčšinou tradičného „nedel'ného náboženstva“ k viere veľkých činov, viere živej, viere každodennej. Aby rozvinul svoju náboženskú vnímavosť, aby nachádzal Boha v druhých ľuďoch, v trpiacich, vo vytváraní vecí, v ľudstve, v dejinách. Aby prijal zodpovednosť za zapojenie sa do poslania svojej náboženskej spoločnosti. Aby sa vyhýbal útočeniu na iných pri obrane svojej viery, namiesto toho aby bol otvorený medzináboženskej tolerancii, záujmu, snahe porozumieť a dialógu. Aby objavil radosť z porozumenia princípom svojej viery a z ich uplatnenia na svoj vlastný život. Aby urobil krok za hranice

náboženstva ako formy pohodlnej závislosti a stal sa v rámci svojej viery silným a aktívnym. “

*(The Educational Objectives,
World Scout Bureau, Interamerican Region, 1994)*

„Duchovný rozmer skautingu má ľudí zjednocovať a nie rozdeľovať. Naozaj skautské aktivity (a to isté platí aj o skutočne duchovných aktivitách) majú prebudiť a následne posilňovať postoje tolerancie, rešpektu a porozumenia pre vieru ostatných. “

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Otázka: Je adorácia alebo krížová cesta duchovnou aktivitou?

Odpoveď: Nie, je to náboženská aktivita. Ako taká je úplne v poriadku, aj v rámci skautských podujatí. V poriadku ale nie je, ak *duchovno* zamieňame s *náboženstvom* a nerozlišujeme ich – a dokonca nahrádzame duchovný život náboženskými aktivitami. Duchovná aktivita by sa dala charakterizovať ako všedná vec, prežívaná nevšedným spôsobom: prebudeným, v hlbokom spoločenstve s Bohom, v sile, slobode a radosi, ktoré v Bohu nachádzame, v súlade s hodnotami, ku ktorým nás takýto život v Bohu privádza a my sme si ich zamilovali. Môže to byť napríklad celý letný tábor, prežitý s mentalitou Božích detí a s radostnou dôslednosťou v duchu hodnôt a zmyslu Zákona a Sľubu. Alebo dobrodružstvo, pri ktorom celým bytím vnímame majestát Boha, prezentujúci sa cez prírodu, život, priateľstvo. Alebo družinovka, na ktorej prežívame vzťahy a jednotu opravdivého bratstva, klanu, komunity zakotvenej v Bohu. Náboženstvo – napríklad spomenutá adorácia, krížová cesta, ale aj liturgia, modlitba, rozjímanie a meditácia a pod. – sú nevyhnutné alebo prinajmenšom veľmi účinné nástroje na budovanie a rozvíjanie nášho života ako plne duchovného a prebudeného. Ak ale duchovne nežijeme – a tento handicap potom nahrádzame tým, že sa "zúčastňujeme" nejakých "náboženských aktivít" spôsobom, ktorý nefunguje a duchovno nerozvíja a myslíme si, že tým "robíme duchovný rozvoj", potom sa dopúšťame chyby, od ktorej sa nás Skauting snaží uchrániť - práve svojím dôrazom na duchovný rozvoj a rast človeka, dôrazom na výsledky, ktoré musí náboženská prax v živote mladého človeka a v jeho premene a dozrievaní smerom k plnej duchovnej dimenzii prinášať.

Otázka: Môže si teda mladý človek vybrať akékoľvek náboženstvo, ktoré sa mu pozdáva – napríklad novopohanské náboženstvá ako germánske *ásatru*, či založené na slovanskej mytológii a podobne?

Odpoveď: Aj keď sa k tomuto zrejme Hnutie samo osebe nijako nevyjadruje – podobné rezervované vyjadrenie však existuje napríklad voči *ezoterike a new age*⁷ – všeobecne môžeme logiku Hnutia charakterizovať na základe jeho dokumentov takto: Skauting sa nehlási k *voluntaristickým* hnutiam, ktoré najprv vytvárajú nejakú vieru/ideológiu a potom sa usilujú svet a realitu prispôbiť tejto svojej viere. Naopak, stojí na báze *racionalizmu*, ktorý najprv skúma objektívnu realitu a potom hľadá svojej miesto v tejto poznanej realite a objavuje dôsledky, ktoré pre neho z tejto reality vyplývajú. Skauting nenabáda mladého človeka, aby si zo širokej ponuky názorov a náboženstiev vybral to, ktoré sa mu najviac páči a potom sa mu začal venovať s tým, že realita sa prispôbí tejto jeho voľbe (či dokonca vôbec realitu nezohľadňujúc). Naopak, nabáda ho, aby najprv skúmal objektívnu Duchovnú Realitu, poctivo a s prihliadnutím na konkrétne fakty. Až potom je pozvaný nájsť to náboženstvo, ktoré túto objektívnu Realitu najlepšie popisuje a vystihuje i najúčinnšie umožňuje túto Realitu žiť. Nie je pravdepodobné, že by kandidátom na takéto fungujúce náboženstvo boli dávno prekonané staroveké mytológie, dnes oživované z dôvodov citových a nostalgických, občas nacionalistických, ale rozhodne nie racionálnych. Ak by sa ale vo svetle faktov ukázalo, že dané mytológie k všeobecnému prekvapeniu po dôkladnej racionálnej úvahe naozaj najlepšie zodpovedajú objektívnej realite, ako ju dnes poznáme – empirickými vedami počnúc cez filozofiu a teológiu až po bežnú skúsenosť ľudstva vrátane svojej osobnej skúsenosti – potom by, samozrejme, boli presne tým, k čomu Skauting mladých ľudí pozýva.

Otázka: Je možné za legitímne náboženstvo považovať aj satanizmus?

Odpoveď: Aj keď satanizmus skutočne reflektuje objektívnu Duchovnú Realitu (faktov je v tomto smere viac než dost), nie je v súlade s ostatnými hodnotami Skautingu, vyjadrenými obzvlášť v Skautskom zákone. Preto nie je táto možnosť so Skautingom zlučiteľná.

Otázka: Môže skauting nahradiť náboženský život, napríklad byť náhradou za život vo farskom spoločenstve a podieľaní sa na jeho živote a poslaní?

Odpoveď: Skauting v chápaní WOSM nie je náhradou za náboženstvo. Preto ani nie je koncipovaný ako miesto, kde by mohol mladý človek naplno prežívať celú svoju duchovnú dimenziu. Skauting nasmerováva mladého človeka k tomu, aby Duchovnú Realitu, ktorú objavil, žil a život s ňou rozvíjal s pomocou konkrétneho náboženstva a s pomocou nástrojov, ktoré dané náboženstvo ponúka. A je samozrejmé, že ovocie tohto rozvoja sa zase spätne prenáša do skautského života v podobe hlbšieho charakteru, obnoveného a plnšieho života, väčšej lásky a zanietenosti i ochoty k službe a všetko prenikajúceho pokoja, nadhľadu a radosti, čo sú odpradávna znaky sprevádzajúce duchovné zrenie

⁷ *Scouting and Spiritual Development*, World Scout Bureau, 2001, časť 2.3, body 6 a 7

človeka. Povedané stručne: Skauting pripravuje cestu pre náboženský rozmer života človeka a náboženstvo, žité mladým človekom, v podobe svojho ovocia obohacuje skauting a jeho život a prax.

Očakávania od mladých ľudí v Skautingu

„Je potrebné vyvodiť záver z definície skautingu ako „systému postupného sebazdelávania“. Mladí ľudia nežijú v ideálnom svete, ale v reálnom svete, plnom nedokonalostí, nebezpečenstiev a pokušení. Nesľubujú „byť dokonalí“, ale „vynasnažiť sa zo všetkých síl.“ To znamená, že nemôžeme očakávať, že výsledky výchovného procesu budú dosiahnuté ešte prv, než sa samotný výchovný proces započne. Používajúc duchovný vývoj ako príklad, nemôžeme od skautov vyžadovať, aby boli hneď dokonalými príkladmi veriacich oddaných viere, ktorú vyznávajú. Prijímame ale ich rozhodnutie vynasnažiť sa zo všetkých síl porozumieť a následne rozvinúť spiritualitu a to súčasne ako jednotlivci aj ako členovia náboženskej komunity.“

*(The Essential Characteristics of Scouting,
World Scout Bureau, 1998)*

Tak, ako v ostatných oblastiach, ani tu neočakávame, že tí, ktorí k nám do Skautingu prichádzajú, budú už sformovaní a ‚vychovaní‘ mladí ľudia. Je úlohou Skautingu im v tomto ešte len napomôcť a ešte len ich touto cestou viesť. Skauting ale od svojich členov očakáva, že – v zmysle Sľubu, ktorý zložili – sa ‚vynasnažia zo všetkých síl‘ pracovať na sebe vo všetkých oblastiach, vrátane ‚Povinnosti voči Bohu‘ a žiadnu z týchto oblastí neodmietajú, vrátane vzťahu k Duchovnej Realite a tomu, čo s tým v poňatí Skautingu súvisí. Skauting od mladého človeka očakáva skutočne dôsledné skúmanie a pátranie, aby sa nakoniec rozhodol pre tú formu náboženstva, ktorá najlepšie zodpovedá výsledkom jeho skúmania:

„Skutočnosť, že sa niekto narodil tu a niekto zase tam, do istej miery podmieňuje (ale, toto si uvedomme, nepredurčuje!) náboženstvo, ku ktorému dieťa alebo mladý človek bude patriť. Niekto, narodený v Poľsku alebo v Kolumbii bude, povedané rečou sociológie, ‚katolík‘ rovnako, ako niekto narodený v Grécku bude najskôr ‚pravoslávny‘, zatiaľ čo niekto narodený v Saudskej Arábii bude takmer isto moslim. Platí to ale len spočiatku, pretože svet sa mení, pluralizuje prostredníctvom migrácie všetkých druhov a nikto nemôže s istotou povedať, čo sa s jeho náboženstvom bude diať po

zvyšok jeho života. Sociológovia veria, že ,v situácii narastajúceho pluralizmu, ktorý stále viac poznačuje našu spoločnosť,‘ je prihlásenie sa k Cirkvi ,stále viac a viac záležitosťou osobného rozhodnutia a stále menej len prostým následkom narodenia sa.‘⁸

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

⁸ Jean François Mayer, article “Les religions : spécificités, rivalités, analogies”, Le Grand Atlas des Religions, © Encyclopaedia Universalis, France S.A., 1990, p. 155.

Závěrečné zhrnutie

Duchovno

Duchovno je ako *ekológia*:

Môžeme byť mestskí ľudia, žiť v meste a tváriť sa, že príroda naokolo neexistuje. To ale neznamená, že tu nie je a nie sme na nej závislí (voda, vzduch, potraviny,...). Ak tak urobíme, oberieme sa o celý jeden rozmer fascinujúcej reality (príroda) a v končennom dôsledku na to doplatíme (znečistenie,...).

Naša „viditeľná realita“ je, podobne ako *mesto* z nášho príkladu, súčasťou omnoho väčšej, širšej a fascinujúcejšej „prírody“ Duchovnej Reality, z ktorej vychádza a na ktorej je závislá. Môžeme ju síce ignorovať a tváriť sa, že Boh⁹ neexistuje či na Ňom prinajmenšom v bežnom živote až tak nezáleží, ale len za cenu zníženej kvality nášho života, keď ho oberáme o jeden celý a navyše najdôležitejší rozmer. V konečnom dôsledku na to vždy doplácame.

Duchovná Realita je naše prirodzené prostredie, ktorému sme sa síce odcudzili, ale stále je to miesto, kde sme skutočne doma.

Duchovný život

Je to život otvorený Bohu, reálne s Bohom žitý – a následne Bohom naplnený, uzdravovaný a vďaka tomu stále slobodnejší, zmysluplnejší, radostnejší a otvorenejší aj pre druhých ľudí. Duchovný život nie je nejaká *časť* života človeka, ani niečo, čo sa dá *robiť*, či *dodržiavať*. Duchovný život je jednoducho *život*, celý a úplný, prežívaný týmto prebudeným spôsobom v spoločenstve s Bohom, v lone Duchovnej Reality.

⁹ pojem používame v zhode s *Fundamental Principles* Skautského hnutia.

Náboženstvo

Náboženstvo je (povedané rečou vedy) „teória“, popisujúca a vysvetľujúca objektívne jestvujúcu Duchovnú Realitu. Súčasne je to súbor nástrojov, s pomocou ktorých môžeme do tejto Reality vstúpiť, žiť v nej, vzrastať v nej a žiť tak stále plnším a intenzívnejším, čiže *duchovným* spôsobom života.

Duchovne rozvinutý život je zmyslom a cieľom náboženstva – a súčasne mierou, podľa ktorej môžeme náboženstvo posudzovať, ako aj hodnotiť svoju vlastnú schopnosť účinne využívať jeho nástroje.

Skauting

Konečným cieľom Skautingu je napomôcť mladým ľuďom k plne rozvinutému životu a teda v konečnom dôsledku k životu, ktorý je *duchovný*. Duchovno je konečným cieľom a zmyslom všetkých ostatných aktivít, na ktoré sa Skauting podujíma.

3U

Spôsob, akým Skauting napĺňa tento svoj zámer, sa dá zhrnúť do troch „U“:

- **UKÁZAŤ** mladému človekovi Duchovnú Realitu. Skauting vyvádza mladých ľudí zo sveta *ilúzií* a *virtuality* tým, že ich privádza k tomu, čo je *reálne*: *skutočné dobrodružstvo v skutočnej prírode, kde prežívame skutočný život, bojujeme skutočné boje, dobývame skutočné víťazstvá, dotýkame sa skutočnej bolesti, podstupujeme skutočnú námahu a zažívame skutočnú radosť v kruhu skutočných priateľov, s ktorými tvoríme skutočné vzťahy*. Následne im pomáha uvedomiť si Realitu, ktorá stojí za touto realitou a zažiť jej prvé dotyky – aj za pomoci špeciálnych nástrojov, ako je *skautské stíšenie sa*¹⁰ a pod. Privilegovaným nástrojom sú Sľub a Zákon, pretože odkazujú priamo na túto Realitu a sami sú z nej odvodené – ako formálne vyjadrenie *prirodzeného zákona*, vloženého do ľudského vnútra Pôvodcom sveta a človeka.
- **USMERNIŤ** mladého človeka k náboženstvu. Mladý človek si na základe racionálnej analýzy vyberá náboženstvo, ktoré ako *teória* najlepšie popisuje

¹⁰ Scouts' Own

poznanú objektívne existujúcu Duchovnú Realitu a ktoré ako *nástroj* účinne napomáha do tejto Reality vstúpiť, žiť v nej, vzrastať v nej a vytvoriť skutočný osobný vzťah s Bohom.

- **UMOŽNIŤ** mladému človekovi slobodne a naplno žiť svoj nový, duchovne prebudený život v prostredí, ktorým je skauting. Na rozdiel od ostatného sveta, ktorý je nie vždy priateľsky naklonený veciam týkajúcim sa duchovna, Skauting sa usiluje byť „bezpečným miestom“, kde mladý človek môže duchovne žiť, vzrastať v umení žiť svoj život duchovne a byť aj po náboženskej stránke naplno tým, čím je, rešpektujúc ostatných a rešpektovaný ostatnými.

Významné miesto zohrávajú aj *náboženské programy*, ktoré Skauting v spolupráci s konkrétnymi náboženstvami, cirkvami a náboženskými spoločnosťami svojim členom ponúka a ktoré v sebe spájajú *know-how* daného náboženstva so Skautskou metódou a celkovým výchovným prístupom Skautského hnutia.

Dospelý vodca

Pretože úlohou dospelého vodcu je mladých ľudí **viest'** (a nielen „posunovať“, komandovať či len usmerňovať), je vhodné, aby aj v tejto oblasti bol dospelý vodca človekom, ktorý svoj život žije duchovne, v rámci objektívne jestvujúcej Duchovnej Reality a môže tak mladých ľudí inšpirovať ale aj pomáhať im svojimi vlastnými skúsenosťami z tejto cesty.

Mladí ľudia

Skautské hnutie v tomto smere od mladých ľudí **očakáva**, že:

- zvažia duchovnú zameranosť Skautského hnutia a zvažia, či je prijatie záväzkov z toho plynúcich v súlade s ich túžbami a presvedčením a teda či je Skauting tým, čo hľadajú;
- následne, keď sa rozhodnú stať skautmi a zložiť Skautský sľub, sa aj v tejto oblasti „vynasnažia zo všetkých síl“, aby naplnili cieľ, s ktorým sa stotožnili a svoj život tak urobili plne rozvinutým.

Skauting od mladých ľudí **neočakáva**, že budú hneď od začiatku dokonalí – v tejto ani v žiadnej inej oblasti. Očakáva od nich ale, že vynaložia všetky svoje sily na úsilie o rast

a osobné napredovanie – v tejto oblasti rovnako ako vo všetkých ostatných oblastiach skautskej sebvýchovy.

Pod'akovanie

Ďakujeme Vám, že ste čítaním tohto materiálu spolu s nami prešli cestu za objavením duchovna a jeho významu pre Skauting a skautskú výchovu.

Veríme, že tento metodický materiál bol pre Vás užitočný a že ako vodcom a vodkyniam Vám napomôže lepšie pochopiť a uchopiť duchovno a duchovný spôsob žitia našich životov v celej ich kráse, slobode a plnosti, ktoré do nich vnáša Boh – a viesť k tomu aj mladých ľudí, ktorí nám boli zverení, aby sme napomáhali ich sebvýchove a rastu.

Boh Vám v tomto žehnaj!

Tím Duchovnej rady SLSK

